

STORTINGET

Representantforslag 77 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Cato Brunvand Ellingsen, Kathy Lie og Kirsti Bergstø

Dokument 8:77 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Cato Brunvand Ellingsen, Kathy Lie og Kirsti Bergstø om hva det koster å være funksjonsnedsett – et offentlig utvalg som skal utrede de økonomiske levekårene for personer med nedsatt funksjonsevne og deres nærmeste familie

Til Stortinget

Bakgrunn

Norge ratifiserte FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i 2013. I og med denne ratifiseringen har Norge forpliktet seg

«til å sikre og å fremme full gjennomføring av alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter for alle mennesker med nedsatt funksjonsevne, uten diskriminering av noe slag på grunn av nedsatt funksjonsevne» (Artikkel 4).

Regjeringen har høsten 2022 nedsatt et ekspertutvalg som skal se på hvordan CRPD best kan inkorporeres i norsk lov. En slik inkorporering forventes i innværende periode.

Norge ble i 2019 hørt av CRPD-komiteen, som er nedsatt for å overvåke konvensjonspartenes etterlevelse av konvensjonen. I sin merknad til artikkel 28, som handler om tilfredsstillende levekår og beskyttelse, skriver komiteen:

«Komiteen anbefaler at konvensjonsparten sørger for at velferdspolitik og velferdsordninger sikrer nød-

vendig inntektsnivå ved å ta hensyn til de tilleggskostnadene som mennesker med nedsatt funksjonsevne har.»

I løpet av de siste årene har Statistisk sentralbyrå (SSB) arbeidet med ulike tilnærminger for å kunne danne grunnlag for større innsikt i levekårene til personer med nedsatt funksjonsevne. Data- og kunnskapsgrunnlaget er med andre ord blitt bedre enn hva tilfelle har vært tidligere. Så langt har man fragmentert og ingen helhetlig oversikt over levekårene for personer med nedsatt funksjonsevne.

Flere av de kompensatoriske ytelser, skatteregler og andre ytelser som personer med funksjonsnedsettelse kan motta, har endret seg i løpet av årene som har gått. Hvilke konsekvenser disse endringene har fått for økonomiske levekårene for personer med nedsatt funksjonsevne, er ukjent. På samme tid er det innført og blitt endringer i ulike typer egenandeler som mottakere av statlige og kommunale tjenester betaler. Hvilke konsekvenser slike utgifter har for personkretser som er avhengig av mange og ulike tjenester fra det offentlige, er også ukjent. Samtidig er det mange med nedsatt funksjonsevne som må betale for tjenester som andre kan utføre selv.

I 2017 gav Norges Handikapforbund ut rapporten «Hva koster det?». Gjennom denne rapporten ønsket Handikapforbundet å synliggjøre bredden og totaliteten i hvilke kostnader funksjonshemmede har på grunn av sin funksjonsnedsettelse, og hvordan dette påvirker den enkeltes økonomiske levekår. Det vil selvsagt være store individuelle forskjeller i hvilke typer merkostnader den enkelte har, og størrelsen på disse. Handikapforbundet har derfor valgt å sette fokus på endringer i etablerte økonomiske kompensasjonsordninger og vise

hvordan dette har bidratt til en forverring av funksjonshemmedes økonomiske levekår på et generelt grunnlag.

I oppsummeringen av denne rapporten er det en entydig anbefaling:

«En trygg og forutsigbar personlig økonomi er en forutsetning for funksjonshemmedes mulighet til selvstendighet og likestilling. Vi mener det er på høy tid at beslutningstakere setter funksjonshemmedes økonomiske levekår på den politiske dagsorden og setter i gang et grundig arbeid for å få kunnskap om hvilke økonomiske merkostnader funksjonshemmede påføres på grunn av sin funksjonsnedsettelse.»

I SSBs rapport 2022:45 om vedvarende lavinntekt kommer det fram at siden 2012 har andelen med vedvarende lavinntekt økt år for år. I denne rapporten kommer det også fram at «Blant de med størst økning i lavinntekt i perioden 2017–2020 finner vi aleneboende uføretrygdede med minsteytelse, uføretrygdede, mottakere av supplerende stønad og personer med nedsatt arbeidsevne». Det er en kjensgjerning at mange av dem som mottar uføretrygd, på en eller annen måte også har nedsatt funksjonsevne.

Pandemien har vært utfordrende for alle. En erfaringsrapport fra Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon viser at mange med nedsatt funksjonsevne er rammet ekstra hardt gjennom pandemien.

I etterkant av pandemien har man på grunn av ulike forhold fått en dyrtid i samfunnet. Mange husholdninger sliter med å få endene til å møtes. Dette gjelder selvfølgelig også personer med nedsatt funksjonsevne. Alt tyder på at de som har minst å rutte med, sliter aller mest. Samtidig økes ulike avgifter og egenandeler som

kreves fra statlige og kommunale myndigheter. Mange personer med nedsatt funksjonsevne er avhengig av tjenester fra både stat og kommuner og må således betale egenandeler til disse. Om inntektsutviklingen og størrelsen på de kompensatoriske ytelsene øker svakere enn egenandeler og/eller avgifter, vil belastningen for den enkelte stadig bli verre.

På bakgrunn av dette vil forslagsstillerne derfor foreslå at det lages en offentlig utredning som skal belyse økonomiske levekår for personer med nedsatt funksjonsevne og deres nærmeste familie. Utredningen må blant annet ta for seg inntekt, skatteregler, kompensatoriske ytelser, bostøtte og andre ytelser som gruppen mottar. Videre må den ta for seg egenandeler og andre tjenester som persongruppen må betale for å motta. På grunnlag av denne kartleggingen og vurderinger skal utvalget også vurdere og foreslå tiltak for å styrke de økonomiske levekårene for gruppen. Utredningen skal ferdigstilles innen 1. juli 2024.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

Stortinget ber regjeringen nedsette et offentlig utvalg som skal lage en utredning om de økonomiske levekårene for personer med nedsatt funksjonsevne og deres nærmeste familie, samt foreslå tiltak for å bedre de økonomiske levekårene for gruppen. Utredningen skal ferdigstilles innen 1. juli 2024.

21. desember 2022

Cato Brunvand Ellingsen

Kathy Lie

Kirsti Bergstø